

การแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำคลองสาขาแม่น้ำท่าจีน

ส่วนแหล่งน้ำจืด

กองจัดการคุณภาพน้ำ ได้ดำเนินการศึกษาการปนเปื้อนมลพิษในแหล่งน้ำและตะกอนดิน คลองสาขาของแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง (คลองไทรหลัก คลองห้วยจรเข้ม้า คลองสามควายเผือก คลองวัดนางสาวใต้ และคลองกระทู้แบน) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง ภายใต้แผนปฏิบัติการยกระดับคุณภาพน้ำลุ่มน้ำท่าจีน พ.ศ. 2562 - 2570 ในส่วนที่กรมควบคุมมลพิษรับผิดชอบ อาทิ การกำกับตรวจสอบ และบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษ การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในแม่น้ำอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง คุณภาพน้ำไม่เป็นไปตามมาตรฐานประเภทแหล่งน้ำที่กำหนด (ประกาศกรมควบคุมมลพิษ กำหนดแม่น้ำท่าจีนตอนล่างเป็นแหล่งน้ำประเภทที่ 4) พบมีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมถึงเสื่อมโทรมมากมาโดยตลอด เนื่องจากรับน้ำเสียจากกิจกรรมต่างๆ ทั้งชุมชน อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม จนเกินศักยภาพในการรองรับมลพิษของแม่น้ำและไหลลงสู่แม่น้ำท่าจีน

กองจัดการคุณภาพน้ำ ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำและตะกอนดิน ในคลองสาขาแม่น้ำท่าจีน ดังแสดงในรูปที่ 1 สรุปได้ดังนี้

1. การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำ พบว่า คุณภาพน้ำคลองสาขาแม่น้ำท่าจีน ทั้ง 7 คลอง ไม่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ไม่ควรนำน้ำมาใช้โดยตรง เช่น รดน้ำพืชผัก การสัมผัสพื้นน้ำ เพราะมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคได้ โดยมีการปนเปื้อนของเชื้อที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยของผู้ใช้น้ำ ได้แก่ 1) แบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม (Fecal Coliform Bacteria ; FCB) ตรวจพบมีค่าสูงและไม่เป็นไปตามมาตรฐานแหล่งน้ำผิวดิน ในคลองไทรหลัก คลองห้วยจรเข้ม้า คลองสามควายเผือก คลองกระทู้แบน คลองวัดนางสาวใต้ คลองเจดีย์บูชา และคลองมหาสวัสดิ์ 2) แบคทีเรียอีโคไล (*Escherichia coli*) ตรวจพบมีค่าสูงมากในคลองไทรหลัก คลองห้วยจรเข้ม้า คลองสามควายเผือก คลองกระทู้แบน และคลองวัดนางสาวใต้ และ 3) ไซฟิยาธิ ตรวจพบใน 1) คลองไทรหลัก 2) คลองห้วยจรเข้ม้า 3) คลองสามควายเผือก

2. การตรวจวิเคราะห์คุณภาพตะกอนดิน พบว่า ทั้ง 7 คลอง มีตะกอนดินสะสมค่อนข้างมาก ควรมีการจัดการโดยขุดลอกตะกอนดิน เพื่อลดการสะสมของสิ่งปฏิกูลของเสียต่างๆ เพิ่มพื้นที่ของแหล่งน้ำในการรองรับปริมาณน้ำ การไหลเวียนน้ำ ซึ่งการนำตะกอนดินไปจัดการนั้นควรคำนึงถึงความปลอดภัยต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม

รูปที่ 1 สภาพแวดล้อมทั่วไปของคลองสาขาแม่น้ำท่าจีน

จากผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำและตะกอนดินในคลองสาขาแม่น้ำท่าจีน กองจัดการคุณภาพน้ำ จึงได้กำหนดคลองวัดนางสาว เป็นพื้นที่นำร่องเพื่อผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำลุ่มน้ำท่าจีน เนื่องจากเป็นคลองที่มีความยาว ระยะทางประมาณ 800 เมตร ไหลผ่านที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม และแหล่งชุมชน และหน่วยงานในพื้นที่มีความพร้อมในการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของคลองให้ดีขึ้น กองจัดการคุณภาพน้ำ ได้หารือร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ และนำเสนอปัญหาคุณภาพน้ำ ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำและตะกอนดิน ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม โดยองค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ ได้ดำเนินกิจกรรมในการฟื้นฟูคลองวัดนางสาว ประกอบด้วย การขุดลอกตะกอน การเก็บขยะ ตัดต้นไม้ ปรับภูมิทัศน์ การรื้อถอนสิ่งกีดขวาง เพื่อให้ระบายน้ำดีขึ้น การติดตั้งเครื่องกลเติมอากาศ แบบโซลาเซลล์ตลอดคลอง และการจัดทำป้ายแสดงตำแหน่งที่ระบายน้ำทิ้งของผู้ประกอบการให้ประชาชนเห็นได้ชัดเจน พร้อมเบอร์แจ้งเหตุ หากพบความผิดปกติของน้ำที่ระบายจากสถานประกอบการ ทำให้ปัจจุบันสภาพคลองวัดนางสาวได้มีความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นจากน้ำในคลองสีดำ มีกลิ่นเหม็น และมีค่าความสกปรกสูง เป็นคลองที่มีน้ำใสขึ้น ค่าความสกปรกลดลง และมีทัศนียภาพที่สวยงามขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้ กองจัดการคุณภาพน้ำ จะใช้คลองวัดนางสาว เป็นต้นแบบการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำลุ่มน้ำท่าจีนในคลองสาขาอื่นต่อไป ดังแสดงในรูปที่ 2

รูปที่ 2 คลองวัดนางสาว เป็นต้นแบบการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำลุ่มน้ำท่าจีน